

Proiect educational national
„Nediscriminare si incluziune in sistemul educational romanesc”
Sesiunea de comunicari stiintifice
Educatie fara discriminare

Învățarea socială. Aplicații în învățământul primar.

Prof. Inv. Primar Detesan Mihaela Maria
Școala Gimnazială Teodor Murasanu- Turda

Cuprinsul lucrării:

I. Învățarea Socială- cadrul conceptual

I.1. Forme ale învățării sociale

I.2. Mecanisme ale învățării sociale

I.3. Principalele teorii și paradigme ale învățării sociale și ale imitației

II. Imitația – proces psihosocial și formă a învățării sociale

III. Învățarea socială și imitarea- Aplicații în învățământul primar.

IV. Concluzii

V. Bibliografie

I. Învățarea Socială- cadrul conceptual

Învățarea umană este socială pentru că se petrece în contexte culturale-sociale și este dirijată de modele educaționale. Școlarii învață prin însușirea experienței sociale a colectivității în care se dezvoltă. Își însușesc diferențiat experiența socială în funcție de mai multe criterii printre care amintit: condițiile materiale, stimulii din mediu, lipsa interacțiunii sociale, inteligența socială și emoțională, nivelul de pregătire al părinților, mediul din care provine copilul etc.

Conform autorului Pavel Mureșan (1980, p.14) ”dezvoltarea întregului comportament uman este rezultatul a două procese fundamentale și al interacțiunii dintre acestea: creșterea având determinanți de natură genetică și învățarea, având determinanți de natură socială și de mediu”.

În cadrul învățării sociale se subordonează toate aceste forme de învățare: senzomotorie, cognitivă și afectivă. Astfel în procesul dezvoltării copilului, învățarea socială joacă un rol

important în ceea ce privește formarea modului de viață colectivă și acumularea experienței sociale sub forma sistemelor de comunicare, reprezintă mecanismul de dezvoltare a trăsăturilor, capacităților și caracteristicilor umane și a comportamentului uman în general, este o învățare a rolurilor, și a comportamentelor sociale în diferite situații și experiențe de viață, de norme sociale, precum și dezvoltarea unei scări de valori și atitudini.

Învățarea socială în sens restrâns este procesul prin care sunt achiziționate și dezvoltate comportamente individuale și colective de natură cognitivă, afectivă morală, profesională și socială. Procesul învățării sociale oferă o imagine integrală dinamică asupra formării psihicului, a personalității și relațiilor interpersonală.

I.1. Forme ale învățării sociale

Învățarea socială este o activitate de interiorizare a experienței sociale, socializare a personalității și a colectivităților sociale. Învățarea socială este activitatea prin care se achiziționează și se interiorizează modelele culturale de către persoane, grupuri, clase și categorii sociale.

Cele mai complexe forme ale învățării sociale este imitația, identificarea și învățarea rolurilor. Formele elementare ale învățării sociale conform autorului Pavel Mureșan (1980, p. 32-36) sunt:

- Învățarea socială prin observare și autoorganizare
- învățarea socială cu ajutorul activităților experiențiale
- învățarea socială prin recompense și pedeapsă
- învățarea socială prin condiționare operantă sau condiționare asociativă
- învățarea socială directă prin instrucțiuni verbale, argumente și convingere.
- Învățarea socială informală-neinstituționalizată
- învățarea socială formală-instituționalizată,
- învățarea socială spontană, neregulată
- învățarea socială controlată și reglată pe bază de modele
- învățarea socială-instrumentală-din experiența altora
- învățarea socială de la modele prin identificare sau empatie

I.2. Mecanisme ale învățării sociale

În procesul interacțiunii interpersonale, oamenii achiziționează unii de la alții modele observându-și reciproc acțiunile reușite și aprobate social. Procesul decurge atât dintr-o societate

înspre individ sau grup sub forma socializării cât și invers dinspre individ și grup spre societate ca proces de umanizare. Învațarea socială după cum se vede și in fig.1.2” Mecanismul social al învățării sociale”, preluată din cartea ” Învațare socială” (1982, p.41) este unul dintre mecanismele fundamentale ale socializării alături de influența socială, presiunea socială și control social. Este un proces prin care se asimilează experiența socială și se formează modele de gândire, trăire și comportament.

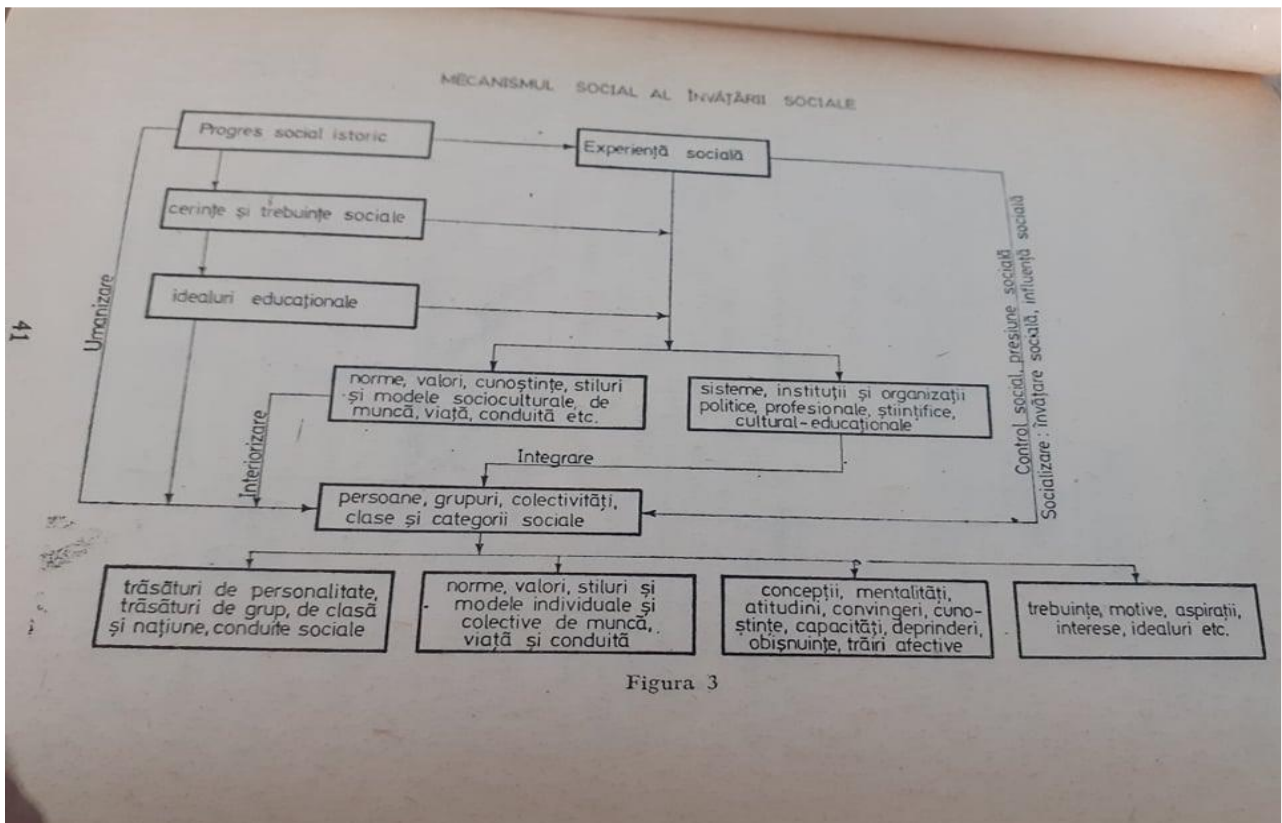

Fig.1.2 "Mecanismul social al învățării "

I.3. Principalele teorii și paradigme ale învățării sociale

Teoriile învățării sociale sunt în strânsă legătură cu teoriile învățării cognitive și abordate sistematic dezvoltă o perspectivă dinamică asupra învățării, dezvoltării și formării comportamentului uman.

Teorii și paradigme ale învățării sociale	Principalele caracteristici
<p><i>Teoria lui Miller și Dollard despre învățarea socială și imitația.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Patru trăsături semnificative ale procesului de învățare socială: impulsul/motivul, indicele, răspunsul și recompensa. <p>Impulsul este definit ca orice stimul care determină organismul spre acțiune. Indicii determină când și unde un comportament se va produce.</p> <p>Răspunsul poate fi întărit și învățat, un indice specific oferă un răspuns specific iar conexiunea dintre cei doi este noul produs al învățării. Avem aici : asocierea și condiționarea, imitația și instrucțiunile verbale.</p> <p>Recompensa sau întărirea pozitivă este un mecanism care determină dacă un răspuns/comportament să fie repetat sau nu, în funcție de valoarea pe care o primește. Simpla repetiție nu întărește un comportament/o deprindere. Repetițiile nerăsplătite progresiv slăbesc intensitatea tendinței de a o realiza din nou.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miller și Dollard mai introduc 6 trăsături semnificative ale procesului de învățare socială. <p>Stingerea: întărirea este esențială pentru învățarea unei deprinderi precum și pentru menținerea ei.</p> <p>Regimul de stingere-evidențiat prin numărul de încercări legat de un comportament și de experiența anterioară cu încercările reușite și nereușite.</p> <p>Revenirea spontană- tendința ca un răspuns să apară atunci când nu s-a produs nici o întărire pozitivă este numită revenirea spontană. Reapariția răspunsurilor este adaptativă în situațiile când absența recompensei este</p>

	<p>doar temporară.</p> <p>Generalizarea: efectele învățării sociale într-o situație se transferă la alte situații.</p> <p>Discriminarea: dacă un răspuns generalizat nu este răsplătit slăbește tendința de realizare a aceluși răspuns.</p> <p>Răspunsul anticipativ: existența unei tendințe anticipative cu caracter involuntar, poate genera răspunsuri ce joacă un rol pentru motivația achiziționată, gândire și previziune.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trei procese sau mecanisme ale învățării sociale și imitației: comportament similar, comportament dependent acordat (se produce în interacțiunea dintre indivizi în ceea ce privește vârsta și experiența pe care o are: ex. Fratele mai mic preia comportamente de la fratele mai mare) și copierea (individul imită un model, atât comportamental cât și atitudinal).
<p>Teoria lui Bandura despre procesele mediate ale învățării sociale și ale imitației</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bandura menționează două procese cu privire la observație și imitație: învățarea prin contiguitate a secvențelor de stimuli (observatorul poate învăța pur și simplu prin observarea unui model fără încerca să îi reproducă comportamentul) și descrierea verbală a subiectului. • Teoria lui Bandura are două aspecte importante: Analiza efectelor comportamentale la expunerea unui observator la stimulii modelării și Condiționarea clasică mediată la procesul modelării. <p>Analiza efectelor comportamentale la expunerea unui observator la stimulii modelării are trei efecte: achiziționează noi răspunsuri/comportamente, o parte a comportamentelor este modificată prin observarea modelului, observarea comportamentului altuia poate facilita producerea răspunsurilor anterior învățate dar inhibate.</p> <p>Condiționarea clasică mediată la procesul modelării care funcționează în comportamentul imitativ este sensibilizarea emoțională transmisă de model observatorului.</p>
<p>Teoria lui O.H. Mowrer despre cele două procese ale imitației.</p>	<p>O.H. Mowrer propune două procese care diferă între ele prin intermediul comportamentului și a consecințelor imitației pentru observator.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Întărirea directă a unui observator de către un model (observatorul poate să reproducă în timp cu exactitate răspunsul modelului și

	<p>astfel să își creeze feed-back de autoîntărire).</p> <p>2. Învățarea imitativă ca învățare empatică (observatorul recunoaște imediat consecințele întăririi comportamentului și intuiește disconforturile și satisfacțiile lui.)</p>
A. S. Makarenko și învățarea socială ca acțiune psihosocială	<p>A. S. Makarenko a dezvoltat o practică și o teorie a învățării sociale ca acțiune psihosocială și socială punând accent pe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. practica învățării sociale cu ajutorul acțiunilor psihosociale și sociale prin: distribuția ierarhică de roluri/statuturi într-un grup, cu precizări specifice pt fiecare membru de la nivel ierarhic, adoptarea și schimbarea de roluri și statute în grup, creerea unor relații de interdependență și a unor modele de comportament, posibilitatea de avansare în cadrul grupului. 2. Dezvoltarea morală, psihosocială și socială a personalității este determinată de condițiile externe de natură socială. 3. Dezvoltarea socială a personalității se realizează doar în colectiv și prin colectiv.

II. Imitația – proces psihosocial și formă a învățării sociale

Imitația este o metodă eficientă de învățare socială. Ea are un caracter spontan, critic și selectiv, nu se reduce doar la reproducerea unor comportamente observate la un model ci sunt implicate și atitudinile, concepțiile, preferințele, originalitatea și creativitatea observatorului care imită.

O clasificare a actelor imitative ale copiilor este:

- Imitația reflexă care se produce atunci când copilul, observând acțiunea celui alt are tendința de a o executa și el.
- Imitația spontană are loc atunci când copilul imită neintenționat acțiunile observate fără nici un scop decât acela de a reproduce și experimenta singur ceea ce a observat la alții. Prin imitația spontană sunt însușite în mod latent o mare cantitate de cunoștințe, conduite și predispoziții empatice.
- Imitația dramatică sau reprezentativă, copilul găsește un mod propriu după care imită sau reprezintă ceea ce gândește. Copilul își imaginează anumite roluri, le empatizează jucându-le și trăindu-le în mod personal până la identificarea completă cu ele. Imitația dramatică

asigură o intensă dezvoltare psihologică a copilului. Acesta se familiarizează prin imitațiile sale dramatice cu partea esențială a oricărui proces sau acțiuni auzite sau văzute. Copilul își însușește conduite, cunoștințe, deprinderi.

- Imitația voluntară sau intenționată :copilul reproduce acțiunile în vederea unui scop. Astfel cuvintele, comportamentele, sunt imitate cu un anumit scop, de a obține ceva, un răspuns, o acceptare socială, o recompensă.
- Imitația ideală este aceea prin care individul caută să trăiască după un model sau ideal pe care îl apreciază ca fiind bun de imitat.

III. Învățarea socială și imitarea- Aplicații în învățământul primar.

Conform articolului scris de Bucurescu Ionica Mihaela disponibil la primul punct al bibliografiei web (p.7,citez): *”Învățarea școlară este o activitate dirijată, organizată, pe când învățarea socială are un caracter spontan, neorganizat și nesistematizat.”*.

Învățarea socială conform autoarei menționate mai sus (p. 7-articol ”Învățarea socială”): *”oferă copiilor prilejul de a asimila o serie de semnificații și valori sociale, modalități de acomodare, adaptare.”*

Exemplele cele mai evidente sunt jocul desfășurat de către copii. Unde este necesar ca școlarul să învețe să coopereze cu alții, să se acomodeze la noile situații, să-i respecte pe ceilalți, să se conformeze regulilor jocului, să aștepte, să învețe să lucreze în cadrul unei echipe.

Conform autorului Pavel Mureșan (1980, p. 19) ”învățarea socială este un proces educativ, esență formativă a proceselor psihice și a trăsăturilor de personalitate”.

Astfel în legătură directă cu învățarea socială întâlnim următoarele aspecte/concepte cu care se află în strânsă legătură având multe aplicații în cadrul învățământului primar:

1. *Socializare*: considerat un proces de integrare și adaptare a persoanei la viața socială prin însușirea în cadrul familiei, școlii instituțiilor, organizațiilor etc. a caracteristicilor care îi permit convețuirea în cadrul societății.
2. *Integrare socială*-proces de pregătire, integrare și asimilare a copiilor într-un cadru, structură sau sistem social (familie, grup, colectiv, clasă, loc de muncă etc)prin adaptare, readaptare, modelare și exteriorizare a condițiilor, cerințelor și trebuințelor sociale. Integrarea socială are legătură în cadrul învățământului primar cu acomodarea.
3. *Umanizare*-modul prin care experiența socială asigură funcționalitatea normelor,valorilor, structurilor și sistemelor sociale.
4. *Adaptarea socială*: concept sinonim cu cel de socializare accentul fiind pus pe particularitățile și condițiile specifice personale și a mediului socio-cultural de unde

provine copilul.

5. *Influența socială*: proces de modificare a comportamentelor, atitudinilor, convingerilor, orientărilor valorice ale copilului. Este considerat ca fiind un mecanism al socializării .
6. *Inteligența socială*: capacitate de a înțelege esențarelelațiilor sociale dintre oameni și de a rezolva probleme de organizare socială.
7. *Condiționarea socială*: mecanism al învățării sociale rezultată din asocieri repetate și progresive a unor categorii de comportamente, stări, atitudini umane, cu o serie de situații evenimente și factori sociali .

Obiective ale învățării sociale (idem, p.23) – aplicații în cadrul învățământului primar:

- formarea concepției despre lume și viață
- formarea atitudinilor, convingerilor și valorilor personale/colective, a trăsăturilor personale, interpersonale și de grup.
- Interiorizarea și valorizarea normelor și valorilor sociale
- dezvoltarea capacității de autocontrol, de interacțiune cu ceilalți de a-i organiza și mobiliza spre realizarea unor acțiuni și scopuri colective.

Conținuturi ale învățării sociale:

- învățarea unor comportamente structural-funcționale legate de procese, capacități psihice: percepția , gândirea, reprezentarea, atenția, memoria, limbajul, creativitatea etc.
- Învățarea dispozițiilor și mobilurilor de conduită: motivație, scopuri, interese, aspirații, idealuri.
- Învățarea de cunoștințe, formarea de opinii, concepții atitudini
- învățarea trăsăturilor de personalitate: individuale, de grup, de clasă, naționale și internaționale.
- Învățarea rolurilor sociale

O aplicație în cadrul învățământului primar învățarea socială bazată pe observarea modelelor, unde cel care învață observă rezultatele și consecințele modelului comportamental. El învață că un rezultat al unui anumit comportament este acceptat sau respins, răsplătit sau pedepsit. Exemplu: un copil de clasă pregătitoare observă că partenerii lui de joacă(colegii de clasă) sunt atenționați cu privire la scrisul și desenatul pe bănci sau pentru un alt comportament negativ ,el va trage concluzii cu cele observate și își va schimba comportamentul sau atitudinea.

IV. Concluzii

Învățarea umană este socială pentru că se petrece în contexte culturale-sociale și este dirijată de modele educaționale . Școlarii învață prin însușirea experienței sociale a colectivității în care se

dezvoltă.

Învățarea socială este o activitate de interiorizare a experienței sociale, socializare a personalității și a colectivităților sociale. Învățarea socială este activitatea prin care se achiziționează și se interiorizează modelele culturale de către persoane, grupuri, clase și categorii sociale.

Învățarea socială conform autoarei B. I. Mihaela (p. 7-articol "Învățarea socială"): "oferă copiilor prilejul de a asimila o serie de semnificații și valori sociale, modalități de acomodare, adaptare."

În procesul interacțiunii interpersonale, oamenii achiziționează unii de la alții modele observându-și reciproc acțiunile reușite și aprobate social. Procesul decurge atât dinspre societate înspre individ sau grup sub forma socializării cât și invers dinspre individ și grup spre societate ca proces de umanizare.

V. Bibliografie

1. E. Cocoroadă, (2010), "Introducere în teoriile învățării", Editura Polirom, Iași.
2. P. Mureșan, (1980), "Învățarea socială- teorii, for,e, procese, mecanisme". Editura Albatros, București.
3. P. Mureșan , (1980), "Ce este imitația?". Editura Științifică și Enciclopedică, București.
4. Tessa Livingstone, (2009) "Copilul vremurilor noastre-învățarea timpurie", Editura Didactica Publishing House, București.

Surse web:

*** Învățarea socială, disponibilă online la http://www.asecib.ase.ro/mps/proiecte_2015-2016/BucurescuIonicaMihaela_INVATAREA%20SOCIALA.pdf , accesat în data de 21.05.2023

*** Contextul școlar al socializării ", dispoibil online la <http://ojs.studiamsu.eu/index.php/education/article/view/255> , accesat în data de 21.05.2023